

כלי מחקר זה נלקח מתוך [מאגר כלי המחקר](#) של קרן שלם התומכת במחקר שמטרתו שיפור איכות החיים של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית והסובבים אותם.

כל המעוניין להשתמש באחד מכלי מחקר מתבקש לפנות לחוקר שערך את המחקר הרלבנטי ולוודא את אישור השימוש בכלי מבחינת זכויות יוצרים.

☼ **שם הכלי:** תצפית יחסי גומלין בסימולציות של מצבי מנהיגות

☼ **פוח בשנת:** 2003, על ידי: שקדי.

☼ **תורגם לעברית בשנת:** שפת מקור עברית, על ידי: שפת מקור עברית.

1	מטרת הכלי	לבדוק את איכות יחסי הגומלין בין מנהיגים למונהגים באמצעות תצפיות על סימולציות של מצבי מנהיגות.
2	סוג כלי המחקר	הצגת סימולציות מנהיגות ותצפית על יחסי גומלין בין מנהיג ומונהגיו
3	אוכלוסיית היעד	נוער ומבוגרים בגילאי 16-62 שנים
4	אופי הדיווח	קידוד תצפיות קבוצתיות
5	מבנה הכלי	הסימולציות המנהיגותיות כללו הצגת סיטואציות מנהיגותיות מעולמם של משתתפי המחקר (ניסים, 2014) שהינם מתבגרים בעלי מוגבלות שכלית הלומדים בבתי ספר לחינוך מיוחד ובוגרים ה/עובדים במסגרות תעסוקה, כגון: התמודדות עם הפרת זכויותיהם של החניכים בבתי הספר או במסגרות התעסוקה, שינוי באנשי הצוות שנכפה על הקבוצה (פיטורי מדריך מקובל על הקבוצה), בחירת וועד וארגון אירועים. הסימולציות נערכו ב-12 קבוצות של מנהיג ומונהגיו. בכל קבוצה הוצגו ארבע סימולציות המתייחסות לסיטואציות המנהיגותיות שהוצגו לעיל. כל סימולציה ארכה כ-10 דקות. פרקי זמן אלו נמצאו תקפים לבדיקת איכות האינטראקציה על פי Klein (2006) ו-Lifshitz and Klein (2007).
6	סוג סולם המדידה	קידוד וניתוח יחסי הגומלין: הסימולציות קודדו ונותחו במתודה איכותנית על פי שקדי (2003), כאשר הניתוח כלל שלושה שלבים: א. ניתוח תוכן; ב. ניתוח ממפה; ג. ניתוח תיאורטי. ניתוח תוכן: מטרת ניתוח התוכן המתבצע בשלב ראשון הינו יצירת ומתן שמות לקטגוריות מתוך הנתונים הגולמיים של המידע. בשלב זה מתקיימת בחינה מדוקדקת של הנתונים תוך חיפוש הקטגוריות המסתמנות מתוך המידע, כאשר כל קטגוריה מייצגת נושא (theme). הקטגוריות או הנושאים משלבים את הנתונים העולים מתוך המחקר בכפוף לנושא הנבדק. יחידות הניתוח שנקבעו כבסיס לניתוח התוכן היו התנהגויות מילוליות ובלתי מילוליות כפי שהן נצפו במהלך הסימולציות. התנהגויות מילוליות כללו: ניהול הדיון, הצגת מטרות, היענות לסמכות, הענות ליוזמה של האחר, הפעלת סמכות, קבלת החלטות, פניה לאחר לעזרה, התייעצות עם האחר בקשיים חברתיים, העלאת דילמות וקשיים, מתן אוטונומיה להביע דעה אישית, קבלת דעתו של

		<p>האחר, הזדהות עם צרכי האחר, מודעות לנורמות ולכללים של הארגון, התייחסות לנורמות והכללים של הקבוצה, שימוש באוצר מילים רחב, מתן שבח ועידוד לאחר, הבעת תמיכה באחר, הישענות על ידע האחר, יכולת סיכום, הצגת דוגמא אישית. התנהגויות בלתי מילוליות כללו: קשר עין, הנהוני הסכמה או אי הסכמה, חיוך, מגע פיזי. <u>ניתוח ממפה</u>: מטרתו לקשר ולשלב בין הקטגוריות שנוצרו בשלב ניתוח התוכן באמצעות תת-קטגוריות. הניתוח הממפה מדגיש את הקשרים או היחסים בין הקטגוריות ותת-קטגוריות ומארגן אותן מחדש. באמצעות תת-קטגוריות נוצרת תמונה מלאה יותר של תוכן המידע ומתרחבות האפשרויות של הניתוח. הניתוח הממפה מאפשר התייחסות חדשה לקטגוריות הראשונות, מסדר אותן מחדש ויוצר מיון של המידע (של קטגוריות ותת-קטגוריות) ברמה אנליטית גבוהה (שקדי, 2003). במחקר של ניסים (2014), תת-קטגוריות שבניתוח הממפה נמצאו דומות לקטגוריות המרכיבות את היחסים ההדדיים בין מנהיגים למונהגים במודל ה-LMX (Graen & Uhl-Bien, 1995), שהינו מודל העוסק בניתוח יחסי הגומלין בין מנהיגים למונהגים (ראה פרוט ברקע התיאורטי המופיע במחקר המלא שלי ניסים (2014), עמודים 54-57). קבוצה אחת של קטגוריות שנמצאו במודל ה-LMX מתייחסת לתקשורת הבין אישית בין המנהיגים למונהגים, כגון: מודעות לצרכי האחר ושיתוף האחר. כמו כן, נמצאה קבוצת קטגוריות במודל המתייחסת לקשר ההדדי בין מנהיגים למונהגים כגון, יוזמה לדין ושיח קבוצתי, הקשבה ואמפתיה. לאור האמור ובהתאם לניתוח הממפה במחקר של ניסים (2014), חולקו הקטגוריות שבניתוח התוכן לתת-קטגוריות: יוזמה, תכנון, יכולת הכרעה, ידע בפרטים ובמושגים, יוזמה לדין ולשיח קבוצתי, מתן עזרה לאחר, שיתוף האחר ומתן בחירה ואמפתיה. <u>ניתוח תיאורטי</u>: הניתוח התיאורטי משמש להגדרת מושגים ורעיונות העולים מתוך הניתוח הממפה ומטרתו להבנות, למקם ולקשר את המושגים בתיאוריה הכוללת של המחקר. פירוט מלא של הניתוח התיאורטי מופיע במחקר המלא- עמודים 54-57.</p>
7	סוג הפריטים בכלי	סימולציות מנהיגותיות
8	אורך הכלי	4 סימולציות, כל סימולציה אורכת 10 דקות.
9	מהימנות	בוצעה מהימנות בין שלושת השופטים. נמצא כי יוזמה, תכנון ויכולת הכרעה מייצגים את הפרמטר מיקוד של מנהיגים ומונהגים במהלך הסימולציה – $\alpha = .99$. ידע בפרטים ובמושגים מייצגים את הפרמטר הרחבה $\alpha = .99$, יוזמה לדין ולשיח קבוצתי משקפים את הפרמטר תקשורת (הערה: לא בוצעה בדיקת מתאמים מאחר ובתקשורת נמצא פרמטר אחד), מודעות לצרכי האחר ושיתוף האחר מייצגים את הפרמטר פתרון בעיות חברתיות – $\alpha = .77$, והקשבה ואמפתיה משקפים את הפרמטר עידוד – $\alpha = .66$.
10	תקיפות	כל סימולציה ארכה כ- 10 דקות. פרקי זמן אלו נמצאו תקפים לבדיקת איכות האינטראקציה על פי Klein (1996) ו-Lifshitz and Klein (2007).

רשימת מחקרי קרן שלם אשר עשו שימוש בכלי:

שם המחקר	מק"ט
שושנה ניסים (2014). טרילוגיה של תופעת המנהיגות באוכלוסיה בעלת מוגבלות שכלית: כישורים, סגנון מנהיגותי ויחסי הגומלין בין מנהיגים למונהגים. עבודת גמר המוגשת כמילוי חלק מהדרישות לקבלת התואר "דוקטור לפילוסופיה" בבית הספר לחינוך אוניברסיטת בר-אילן. בהנחיית: פרופ' חפציבה ליפשיץ וד"ר יוסף קליין.	581 למחקר המלא

- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)